

Гетта Василь Григорович

*кандидат педагогічних наук, професор кафедри
технологічної освіти та інформатики
Чернігівського національного педагогічного
університету імені Т.Г. Шевченка*

САМОСПОСТЕРЕЖЕННЯ, САМООЦІНКА, САМОКОНТРОЛЬ І САМОКОРЕКЦІЯ – ВАЖЛИВІ ЧИННИКИ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ЛЮДИНИ

Проблема соціалізації особистості стосується всіх верств населення. Діти з часом вступають у доросле життя, тобто в соціальне життя, дорослі в ньому живуть, працюють, пристосовуються до вироблених десятиліттями норм і правил поведінки в суспільстві. Проте далеко не завжди це відбувається в позитивному руслі. Часто з різних причин окремі громадяни не знаходять свого місця в суспільстві, конфліктують з ним, порушують не тільки правила співіснування а й закони. Причин цього багато. Вони розглядаються в психолого-педагогічній літературі багатьма авторами (Г.М. Андрєєва, Л.А. Петровская, О.С. Третяк та ін.), проте на наш погляд не достатньо досліджений механізм входження людини в соціум.

У навчальних закладах різних рівнів не достатньо приділяється увага формуванню і розвитку тих якостей особистості, які необхідні для соціальної адаптації людини. Вважається, що це відбувається автоматично. З навального закладу пішов у робітничий колектив, дотримуйся його традицій, не порушуй встановлених правил і все буде гаразд. Чи відбув покарання, отримав урок, більше не кради, не порушуй громадський порядок, дотримуйся встановленого порядку і виконуй встановлені суспільством закони.

Однак не все так просто. Людину треба вчити, як це робити. Не дарма виникла потреба у соціальних психологах, які покликані допомагати людям соціалізуватись. Зрозуміло, що до соціального психолога, у більшості своїй, звертаються в екстремальних ситуаціях. Хоча важливо не доводити свої проблеми до такого стану.

Потрібно прагнути до того щоб людина корегувала свої дії відповідно до умов, здійснювала самоспостереження, самооцінку, а потім на основі аналізу здійснювала самоконтроль. Чому не багато людей так діють? Мабуть тому, що не мають відповідної підготовки. Щоб так діяти перш за все треба мати креативне мислення, його гнучкість і позитивність. В школі чи ВНЗ ми зазвичай розв'язуємо стандартні задачі із збірників, шукаємо відповіді, а у житті виникають нестандартні задачі і кожна відповідь має свою ціну. Не правильно розв'язав задачу – викликав неприємності, втратив кошти тощо.

Великої шкоди людині завдає негативне мислення, завищена самооцінка, схильність до дій на емоціях, навмання. Негативне мислення затьмарює продуктивне мислення. Досвід свідчить, що так звані «скиглії» ніколи не досягають успіху в житті.

Чільне місце у соціальній адаптації мають комунікативні здібності. Перш ніж прийняти важливе рішення людина з розвинутими комунікативними здібностями консультиється з іншими більш досвідченими людьми, порівнює себе із іншими знайомими, які розв'язували подібні проблеми тощо. Складовою комунікативних здібностей є мовлення (як внутрішнє так і зовнішнє). Людина з розвинутим мовленням значно продуктивніше розв'язує проблеми, а ніж та в якій мова збідніла, насичена нецензурною лексикою та жаргонізмами.

Важливо ланцюг самоспостереження – самоконтроль – самокорекція довести до автоматичного використання, щоб людина звикла до такого алгоритму вирішення своїх проблем.

Звичайно значні труднощі виникають у випадках ресоціалізації – відновленні людини у соціальному статусі повноправного члена суспільства, повернення до самостійного загальноприйнятого життя в суспільстві. Потрібний комплексний вплив на особу як зі сторони влади, так і суспільства. Проте механізм ресоціалізації з певними корективами наповнення співпадає з механізмом соціалізації.

Список використаних джерел

1. Андреева Г.М Социальная психология: Учебник для высших учебных заведений / Г.М. Андреева. – 5-е изд., испр. и доп. – М.: Аспект Пресс, 2007. – 363 с.
2. Калайков И.Д. Теория отражения и проблема приспособления / И.Д. Калайков; ред. Г.Х. Шингаров; АН СССР. Ин-т философии. – М. : Наука, 1986. – 142 с.
3. Петровская Л. А. Компетентность в общении : социально-психологический тренинг / Л.А. Петровская. – М: Изд – во МГУ, 1989. – 216 с.
4. Третяк О.С. Педагогічні умови реалізації компетентнісного підходу та особистісно зорієнтованих технологій навчання у процесі підготовки персоналу ДКВС України / О.С. Третяк // Вища освіта України – Вип.3. – 2010. –Т.2. –С. 459 –464.